

Nieuweweg 31

Adviesnummer	154
Adres	Nieuweweg 31
Woonplaats	7241 ES LOCHEM
Monument type	Woonhuis
Naam monument	De Koppel
Huidige functie	Woonhuis
Oorspronkelijke functie	Woonhuis
Datum plaatsing monumentenlijst	4-2-1992

Historie en ligging:

Het huis "De Koppel", een reeds bestaande villa, werd in 1884 vrijwel geheel nieuw opgetrokken naar ontwerp van de beroemde architect Nicolaas Molenaar (Sneek 1850 - 's-Gravenhage 1930), die in Lochem en omgeving omstreeks 1900 veel heeft gebouwd (verbouwingen van de Cloese (1890) en de Endepol (1900), torenspits van de Grote Kerk (1903), de villa's de Pillink aan de Nieuweweg (omstreeks 1900). Molenaar behoort tot de belangrijke architecten uit de periode van de neo-gotiek in Nederland en is verantwoordelijk voor vele monumentale kerkgebouwen, onder meer in 's-Gravenhage en in Leeuwarden. De Koppel is onder meer bewoond geweest door Johan Alexander Staring, de jongste zoon van de geoloog Dr. W.C.H. Staring van de Boekhorst. De initialen van de familie Staring, die gedurende een zeer lange periode het huis heeft bewoond, zijn verwerkt in het fraaie smeedijzeren hekwerk voor de kelderingang.

Villa de Koppel is sinds de bouwtijd niet geheel ongewijzigd gebleven. De voor- en de zijgevels bleven weliswaar vrijwel geheel intact, maar aan de achterzijde is recentelijk een nieuwe achterbouw verrezen, die een grote houten serre- en verandapartij vervangt. De aanbouw is wel in de trant van het huis uitgevoerd. De fraaie tuin is grotendeels door de huidige eigenaar aangelegd.

Het pand is gesitueerd aan de oostelijke zijde van de Nieuweweg en ligt op een ver teruggelegen perceel, bereikbaar via een smalle oprijlaan, omzoomd door forse oude bomen. Aan de achterzijde van de villa strekt zich een tuin uit, welke grenst aan de Hertenkamp.

Plattegrond en opbouw:

Het pand bezit een samengestelde plattegrond, een souterrainverdieping en twee bouwlagen. Aan de voorzijde bezit het pand een driezijdig omlopend afgeplat schilddak, dat aan de achterzijde aansluit op het hoge schilddak van het achterste deel van het huis. Links voor bevindt zich een toren met een hoog ingesnoerd schilddak. Rechts voor bevindt zich een uitbouw met souterrain, één bouwlaag en een balkon. In de oksel tussen deze uitbouw en de voorgevel bevindt zich een bordestrap. Tegen de achtergevel is een forse rechthoekige uitbouw geplaatst, voorzien van een balkon. Tegen het souterrain hiervan bevindt zich nog een lage uitbouw met terras.

De gevels zijn van baksteen in kruisverband en bezitten een hoge bakstenen plint, waarin de souterrainverdieping is opgenomen. De plint sluit af door een waterslaglijst van rode verblendsteen. Onder de vensters van de twee bouwlagen bevinden zich waterlijsten in rode verblendsteen, die tevens dienst doen als lekdorpels. Boven deze waterlijsten bevindt zich een lage gele steen. Het muurwerk wordt voorts ter hoogte van de wissel- en de bovendorpels verlevendigd door telkens twee gele verblendstenen rollagen. Onder de waterlijsten van de tweede bouwlaag en die van de trapgevel en de toren bevinden zich stroken siermetselwerk in rode en gele steen. De kelderlichten in de plint sluiten af met 1½-steens strekken en bezitten bakstenen lekdorpels en kozijnen met vellingkanten. De vensters van de twee bouwlagen hebben korbogen in rode en gele steen, met siermetselwerk in de boogvelden. De korbogjes in de tweede bouwlaag zijn iets gedrukt. De vensters bezitten over het algemeen vaste kalven, enkelruits onderramen en 2-ruits bovenlichten met eenvoudig glas-in-lood. De meeste vensters

bezitten houten persiennes. De gevels sluiten aan de bovenzijde af met eenvoudige houten bakgoten op geprofileerde houten klossen.

De voorgevel:

De voorgevel is asymmetrisch van indeling en bezit rechts een rechthoekige uitbouw met souterrain, één bouwlaag en een balkon. Het souterrain bevat hier links een getoogde kelderingang met bakstenen trap. De ingang bezit een met segmentbogen overwelfde doorgang, die aan de voorzijde is afgesloten met een rijk smeedijzeren hek, waarin de initialen van de vroegere eigenaar van het pand zijn verwerkt: A.S (A. Staring). Boven de kelderingang bevindt zich een luifeltje, gedekt met leien en rustend op twee smeedijzeren steunen. Rechts van de ingang bevindt zich een kelderlicht met enkelruits raam en ijzeren raambeschermer. In het rechter zijgeveltje van deze uitbouw bevindt zich een zelfde kelderlicht. De eerste bouwlaag van de uitbouw bezit een aan de voorzijde een breed venster met rollaag aan de bovenzijde, enkelruits onderraam met geprofileerde weldorpel en 2-ruits

bovenlicht en houten persiennes. De linker zijgevel van de uitbouw bezit een hardstenen cartouche met het opschrift "DE KOPPEL ANNO 1884". De rechter zijgevel bezit een smal venster met enkelruits onder- en bovenraam en één persienne. De uitbouw sluit af met een houten goot op geprofileerde houten klossen en bezit een balkon met houten balustrade met gedecoreerde stijlen. Op het balkon bevindt zich een dubbele enkelruits balkondeur met 2-ruits bovenlicht, gevat onder een houten luifel met op houten korbeelstellen en voorzien van houten wangen en gedecoreerde druiplijsten. Links van de uitbouw bevindt zich de hoofdingang, te bereiken via een bakstenen bordestrap met hardstenen treden en stoep en een rijk uitgevoerde smeedijzeren trapleuning. De opgang van de trap bevindt zich links, voor de toren en bezit een houten klimmende luifel, die rechts aansluit op de luifel boven de ingang. De luifel rust op drie zeer rijk gedecoreerde smeedijzeren korbeelstellen. In de voorzijde van de bordestrap bevindt zich nog een klein kelderlicht met enkelruits raampje. Voor de trap bevindt zich een in eenvoudig mozaïek uitgevoerde stoep met hardstenen omlijsting. In zwarte steentjes is hier de tekst "PAX INTRANTIBUS" aangebracht. De ingang is gevat binnen een korfboognis in gele en rode steen, met geprofileerde dagkanten, die eindigen in hardstenen blokken. De ingang bezit hardstenen neuten en onderdorpel, een forse 4-ruits paneeldeur met boven het geprofileerde kalf een 2-ruits bovenlicht met oorspronkelijke zeshoekige gaslantaarn. Links naast de ingang bevindt zich een ingemetselde hardstenen brievenbus. De luifel boven de ingang bezit een houten bakgoot en is gedekt met leien. Boven de ingang bevindt zich een venster met 2-ruits onderraam en 2-ruits bovenraam en houten persiennes. Links bevindt zich de toren, met boven de plint drie geledingen. Halverwege de onderste waterlijst bevindt zich in de linker zijde van de toren een venster met kromboog en enkelruits raam. Halverwege de tweede waterlijst bevinden zich aan de voorzijde en in de linker zijde van de toren smalle vensters met rondbogen, gele bakstenen lekdorpels en enkelruits onder- en bovenramen met eenvoudig glas-in-lood. De derde geleding van de toren bezit in alle zijden drie gekoppelde rondboognissen met rondbogen in gele en rode steen. De middelste bogen bevatten een smal venstertje met enkelruits raam. De toren sluit af met een fries, bestaande uit twee lagen gele steen, waartussen panelen in roze baksteen.

De rechter zijgevel:

De rechter zijgevel is asymmetrisch van indeling en bezit rechts een licht risalerend deel, eindigend in een trapgevel. Uiterst links bevindt zich de zijgevel van de uitbouw aan de voorzijde. De plint bezit links een kelderlicht met enkelruits raam, rechts een dubbel kelderlicht met twee ramen. De eerste bouwlaag bezit twee vensters van het zelfde type als in de voorzijde van de uitbouw van de voorgevel. De tweede bouwlaag bezit twee venster van hetzelfde type, echter met 2-ruits onderramen. Het rechter deel van de gevel bezit een bakstenen trapgevel met gele bakstenen spekbanden en een venster met rondboog, 4-ruits raam en persiennes, geflankeerd door smalle rondboognisjes. Geheel in de top bevindt zich een smal venstertje met rondboog, kozijn met vellingkanten en enkelruits raam. De gevel bezit fraaie smeedijzeren sierankers.

De linker zijgevel:

De linker zijgevel bezit links een risalerend bouwdeel met in de plint een dubbel kelderlicht als elders. In de eerste en de tweede bouwlaag bevinden zich vensters van hetzelfde type als in de rechter zijgevel, echter zonder persiennes. In het smalle muurdeel tussen deze risaliet en de traptoren bevinden zich in beide bouwlagen kleine vensters met rondbogen en segmentbogen, kozijnen met vellingkanten en enkelruits ramen.

De achtergevel:

De achtergevel van het oorspronkelijke gebouw gaat wat betreft de eerste bouwlaag schuil achter een forse recentelijk toegevoegde uitbouw, welke is stijl aansluit bij het bestaande pand, maar buiten de monumentale onderdelen valt. De tweede bouwlaag van de achtergevel bezit in de middenas een balkoningang met 2-ruits bovenlicht, geflankeerd door vensters met persiennes.

Het dak:

Het gehele dak is gedekt met leien in Maaslandse dekking. Het steile schilddak van de toren wordt bekroond door een fraaie smeedijzeren kam met windwijzer. Op voor-, zij- en achterschilden bevinden zich kleine dakkapellen schilddakjes, voorzien van leien en een piron en enkelruits ramen.

Groenelementen:

Het pand met de grote tuin is bereikbaar via een haaks op de Nieuweweg gesitueerde oprijlaan, omzoomd door fors oud geboomte. De tuin, aansluitend op de linker zijgevel, bezit een fraaie aanleg met buxushagen.

MOTIVATIE VOOR PLAATSING OP DE GEMEENTELIJKE MONUMENTENLIJST

Basisnormen:

Het pand voldoet aan de basisnormen.

Architectuurhistorische waarde en esthetische waardering

3. Het object valt op door bijzonder gave verhoudingen en/of materiaalgebruik. (het pand bezit gave en fraaie verhoudingen en valt op door het overvloedige gebruik van kostbare bouwmaterialen, zoals natuursteen, baksteen in verschillende kleuren, hout, leien en veel smeedijzer)

4. Het object heeft bijzondere en (reeds) zeldzame vormen, opvallende bouwonderdelen of details. (het object bezit een keur aan bijzondere en opvallende bouwonderdelen en details: de gevelafwerking, de vensterafsluitingen, de toren met fraaie bekroning, de trapgevel, een zeer zeldzame overdekte bordestrap met unieke smeedijzeren onderdelen, een hardstenen cartouche met naam en bouwjaar van het huis, sierankers, gave dakkapellen, etc.)

5. Het object vertegenwoordigt een (uitzonderlijk) gaaf voorbeeld van een bepaalde stijl of bouwwijze. (het pand is afgezien van de recente, maar nauwelijks storende aanbouw aan de achterzijde, een gaaf en rijk voorbeeld van een grote villa uit het laatste kwart van de 19de eeuw in de toen veel toegepaste neo-renaïssancestijl, wat onder meer tot uitdrukking komt in de plattegrond van het pand, de trapgevel en de toren, de afwerking van de gevels en de vensterafsluitingen. Het pand behoort tot de gaafste en duidelijkste voorbeelden van deze stijl in Lochem)

6. De ontwerper van het bouwwerk heeft een belangrijke rol gespeeld in de geschiedenis van de bouwkunst.

(de ontwerper van het pand, Nicolaas Molenaar, heeft een belangrijke rol gespeeld in de bouwkunst in het laatste kwart van de 19de en het eerste kwart van de 20ste eeuw, zowel op landelijk niveau, als op plaatselijk niveau. Hij behoorde tot de belangrijke en toonaangevende architecten, die de neo-stijlen hanteerden)

Situeringswaarde

7. Het object is bepalend voor het behoud of zichtbaar houden van een historisch gevormde stedenbouwkundige situatie.

(het pand maakt deel uit van de historische bebouwing aan de Nieuweweg, die grotendeels uit de periode 1880-1910 dateert en nog een vrij gaaf beeld geeft van een laat 19de eeuwse villawijk, die volgens de dan geldende stedenbouwkundige principes werd aangelegd).

9. Het object maakt onderdeel uit van een bijzondere stedenbouwkundige of landschappelijke situatie.

(De stedenbouwkundige situering temidden van vele laat 19de en vroeg 20ste eeuwse villa's is van belang. Andere belangwekkende elementen zijn de markante oprijlaan, de grote tuin en de ligging ten opzichte van het Hertenkamp, waarvoor het pand vanuit het oosten een belangrijke zichtas vormt)

opgesteld door:

MONUMENTEN ADVIES BUREAU

Drs. C.J.B.P. Frank

20-10-1991